

Luister

65
Jaar

NR 722, SINDS 1952
MAART 2017

Passie voor klassiek

Maurizio Pollini
75 jaar
Schatgraven in de collectie

Philippe Jaroussky in Amsterdam
De mythe van Orpheus

Giel Vleggaar
Van componist naar zwemcoach

Monteverdi, Componist van de maand
Een hartveroverende grensverlegger

Liza Ferschtman

'Ik handel vaak uit naïeve overmoed'

€ 7.99

Liza Ferschtman

VAN WANKEL EVENWICHT NAAR GROTE HOOGTEN

Liza Ferschtman is niet zo makkelijk in een hokje te plaatsen. De violiste deelt net zo lief het podium met een symfonieorkest als een dansgezelschap of jazztrio. Ze is geliefd bij haar publiek en kreeg het voor elkaar om haar nieuwste album te financieren via crowdfunding. ‘Ik handel vaak uit naïeve overmoed.’

TEKST: INGE JONGERMAN
FOTO'S: JONATHAN ZIZZO, MARCO BORGGREVE

Het komt niet vaak voor dat Liza Ferschtman een week vrij is. Haar voornemens waren om even helemaal niets te doen en thuis heel veel boeken te lezen. ‘Dat plan is alweer mislukt, want mijn agenda staat vol sociale afspraken’, zegt Liza. ‘Ik twijfelde nog of ik een weekje naar de zon zou gaan, maar dan had ik mijn vrienden niet kunnen zien.’ Tweestrijd en twijfel komen vaker naar voren in het gesprek met Liza. Gevoelens die niet lijken samen te gaan met haar zelfverzekerde uitstraling op het podium. Bovendien gaat ze graag projecten aan die haar uit haar ‘comfortzone’ halen. Zoals haar samenwerking met het dansgroep LeineRoebana, waarbij de violiste zich vloeiend bewoog tussen de dansers, terwijl ze ondertussen het meest ingewikkelde solorepertoire uitvoerde.

‘In wezen ben ik een enorme twijfelaar, met name in een werkproces of repetitieperiode. Bij mij hoort die zoektocht bij het proces voorafgaand aan een optreden. Een beetje twijfel is denk ik goed, zolang het maar niet verlamrend werkt. Op het podium mag daar ook geen ruimte voor zijn, want het publiek zit daar niet op te wachten. Ik voel het als mijn plicht om hen een mooie ervaring te geven.’

Crowdfunding

Liza heeft op persoonlijk vlak geen makkelijk jaar achter de rug, want haar relatie liep na tien jaar stuk. Professioneel lijkt ze daar niet onder te lijden. ‘Die twee dingen staan los van elkaar, daar ben ik nu wel achter gekomen. Het klinkt cliché, maar muziek geeft troost. Wanneer ik het moeilijk had, zeiden vrienden: “Doe maar gewoon waar je het beste in bent”. En dat klopt. Ik haal veel kracht uit muziek en ik merk dat ik er persoonlijk van groei.’ >

Ze is reuze trots op haar nieuwe album met het *Strijkocet op. 20* en het *Vioolconcert op. 64* van Felix Mendelssohn. De cd kon ze met behulp van crowdfunding – publieksfinanciering – uitbrengen. ‘Dat idee ontstond tijdens een serie concerten bij Het Gelders Orkest waar Mendelssohns *Vioolconcert* op het programma stond. Dat is een concert dat de meeste violisten in het begin van hun studietijd studeren. Het werk is heel bekend en al duizenden keren opgenomen. Ik was dan ook totaal niet van plan het op te nemen, totdat ik de partituur opnieuw bekeek, maar nu met een frisse blik. Alle associaties met het verleden vielen weg en ik ontdekte het *Vioolconcert* letterlijk opnieuw. Dat enthousiasme wilde ik delen, dus belde ik de directeur van Het Gelders Orkest op en vroeg hem: wat kost het om een cd met jullie op te nemen?’

Haar vaste platenmaatschappij Challenge Classics had niet de middelen om de opname te financieren, dus besloot Liza zelf het benodigde bedrag in te zamelen via crowdfunding. ‘Ik voelde vanaf het begin af aan dat het zou gaan lukken. Ik moest alleen de juiste toon zien te vinden. Hoe vraag je geld zonder zielig te worden gevonden? Een kennis zei: “Maar daar ben jij toch veel te chic voor?” Ik wilde dit goed aanpakken en ben toen via een vriend, die gespecialiseerd is in crowdfunding, in contact gekomen met een organisatie die mij hielp met het filmpje.’

Haar oproep via *social media* pakte goed uit, want Liza kreeg het benodigde bedrag bij elkaar en de cd kwam er. ‘Dat hield wel in dat ik vlak voor kerst nog 180 gesigndeerde cd-hoesjes en handgeschreven kaarten op de bus moest doen. Dat had ik mijn persoonlijke donateurs beloofd. Het was het allemaal dubbel en dwars waard, want ik heb zoveel positieve reacties gehad. Mensen lieten me weten dat ze weer opnieuw verliefd werden op het concert. Door die reacties voel ik een nog persoonlijker band met mijn publiek.’

Naast het *Vioolconcert* bevat het album een live opname van Mendelssohns *Strijkocet*, dat hij op zijn zestiende componeerde. Het kamermuziekwerk werd opgenomen tijdens de openingsavond van Liza’s Delft Chamber Music Festival in 2016. ‘Deze opname voelt als een warm bad. In het *Octet* werd ik omringd door vrienden en bij het *Vioolconcert* begeleidde Het Gelders Orkest mij op z’n allermooist. Dit komt trouwens mede door dirigent Kees Bakels, die werkelijk fantastisch is! Hij lijkt een beetje vergeten in Nederland, terwijl hij heel goed werkt en een van de meest muzikale mensen is die ik ken.’

Logistieke puzzel

Dat ze even vakantie heeft, komt goed uit. Liza is nog aan het bijkomen van haar marathonuitvoering van alle zestien *Rozenkranssonates* van Biber. ‘Zoiets doe je alleen als je van tevoren niet weet hoe zwaar het is’, zegt Liza lachend. Ze deed er drieënhalve uur over om ze allemaal achter elkaar uit te voeren in Muziekgebouw aan ‘t IJ in Amsterdam. Vanwege de verschillende stemmingen waarin Biber de *Sonates* componeerde, gebruikte ze meerdere violen. ‘Ik heb er uiteindelijk zeven bij elkaar kunnen sprokkelen die ik, op één na, allemaal moest verstemmen tijdens het concert. Dat was best een logistieke puzzel. Ik had alle violen op één tafel uitgespreid, wat een mooi plaatje opleverde voor het publiek.’

Ondanks dat ze nog spierpijn heeft van het zware project, stemde ze wel in met een reprise van de Biber-*Sonates* die in het voorjaar 2018 staat gepland. ‘Ik ben nog niet klaar met dit project. Het was mijn eer-

ste concertervaring met darmsnaren en barokstemming. Ik hoef echt niet de ideale barokvioliste te worden, maar wil het idioom wel beter begrijpen. De vioollessen van Lucy van Dael hebben mij daarbij enorm geholpen. Ik kan mezelf wel voor mijn hoofd slaan dat ik dat niet eerder heb gedaan.’

Ruis op de lijn

Het komend seizoen staan er meer bijzondere optredens op het programma. Zoals haar officiële debuut in Wigmore Hall in Londen. Met Het Nationale Ballet zal ze door het seizoen heen meerdere keren Prokofjevs *Eerste Vioolconcert* uitvoeren op een choreografie van Hans van Manen. Hij vroeg haar terug nadat ze al eerder soleerde op een ballet van hem, toen met het *Vioolconcert* van Alban Berg. ‘Het is erg prettig om een werk vaker te kunnen uitvoeren, ook al speel ik in een donkere orkestbak. Ik mag al blij zijn wanneer ik wordt genoemd in een recensie, dus voor mijn cv hoef ik het niet te doen. Toch doe ik het graag, omdat ik van de danswereld houd en ik vind de relatie tussen dans en muziek erg mooi.’

Naast optredens in Europa zal ze de komende maanden vaker in Amerika te horen zijn. ‘Dat begint nu meer te lopen. Ik zit bij een relatief klein agentschap dat moet opboksen tegen de grotere. Mijn Amerikaanse agent zegt wel eens dat mijn carrière lastig te plaatsen is voor Amerikanen. Ik heb een eigen festival, doe veel kamermuziekoptredens en werk samen met dansers en jazzmusici. Voor een solist met een “standaard carrière” is dat allemaal ruis op de lijn, zoals ze dat noemen.’

Uren wandelen

Als artistiek leider van het Delft Chamber Music Festival is ze ook dit jaar verantwoordelijk om tussen 27 juli en 6 augustus een

‘Voor de marathon-uitvoering van Bibers Rozenkranssonates had ik zeven violen op tafel uitgespreid, wat een mooi plaatje opleverde voor het publiek’

compleet kamermuziekprogramma in te vullen. 'Dat is altijd weer een hele klus. Ik begin vaak met een thema. Voor het komend jaar zal *Originaliteit* het uitgangspunt zijn. We willen vragen aan bod laten komen als: kan het ook anders, of: wat is nu echt vernieuwend?' Het wordt alweer haar elfde editie van het festival en de gedachte om er na de afgelopen succesvolle jubileumeditie mee te stoppen, speelde best even. 'Ik had net als mijn voorgangster Isabelle van Keulen kunnen zeggen: "Na tien jaar is het mooi geweest". Toch ben ik er nog niet klaar mee, omdat het onderste nog niet uit de kan is gehaald. Wanneer ik nu zou stoppen, zou ik spijt krijgen. Ik heb nog te veel ideeën om het festival uit te diepen. Dat probeer ik te doen door verschillende kunstvormen aan elkaar te verbinden, want het festival betekent voor mij meer dan alleen mooie muziek maken.' Om inspiratie op te doen loopt ze vaak uren door de stad om haar hoofd leeg maken. Dan komen de ideeën vanzelf en maakt ze meestal een wensenlijstje. 'Tijdens het laatste festival wandelde ik 's ochtends even door Delft. Ik realiseerde me toen opeens dat al mijn ideeën op dat lijstje gerealiseerd waren tijdens het festival. Het loont dus om je dromen uit te spreken.'

Tijdens haar festival komen altijd meerdere kunstvormen en muziekgenres aan bod. Door het jaar heen probeert Liza die lijn ook te volgen. 'Ik werk regelmatig met het trio van jazzpianist en componist

Rembrandt Frerichs. Ik leer ontzettend veel van die jongens, want jazz spelen is voor mij niet vanzelfsprekend. Door mijn eeuwige tijdgebrek vraag ik me weleens af of ik dit soort projecten wel moet doen, maar realiseer me dan weer dat het erg leuk is om iets te leren wat ik niet kan.'

Afwisseling vindt ze prettig, maar soms kan de violiste de hoeveelheid repertoire bijna niet aan. Er zijn seizoenen waarin ze gemiddeld 75 nieuwe stukken instudeert, variërend van solowerken tot grote vioolconcerten. 'Ik doe teveel verschillende projecten en met dat gegeven ben ik de laatste tijd aan het worstelen. Om goed te presteren is allereerst een goede voorbereiding nodig, maar ook bezinning en een enorme focus. Met al mijn deadlines heb ik soms het gevoel achter de feiten aan te lopen. Ik merk dat sommige projecten veel energie kosten, maar zie het ook nog steeds als pluspunt om me volledig te committeren aan iets. Het levert namelijk altijd iets op. Dan neem ik graag voor lief dat ik af en toe uitgeput ben.'

Kookclub

Liza zei ooit in een interview dat ze geen hobby's heeft, is dat nog steeds zo? 'Ik kijk films en lees graag, maar dat kan je niet echt hobby's noemen. Ik ren en doe aan yoga, maar dat is meer voor mijn eigen onderhoud.' Ze moet even nadenken en zegt vervolgens >

enthousiast: 'Ik zit in een kookclub die is ontstaan na een kookcursus waaraan we meededen. De groep bestaat uit heel verschillende mensen van wie de meesten drukke banen hebben en het liefste koken voor de ontspanning. Ik kan het toch vaak niet laten om de lat wat hoger te leggen door bijvoorbeeld nieuwe kooktechnieken uit te proberen. Die drang om "alles eruit te halen" zit gewoon in mij.' In alles wat ze doet, zoekt ze diepgang. In de muziek is het haar missie om een verhaal te vertellen en de schoonheid van een compositie te laten horen. 'Ik merk weleens dat andere collega's daar minder gecompliceerd mee omgaan. Die maken samen muziek zonder elkaar al te veel vragen te stellen. Dat is iets wat ik niet kan. Voor mij is muziek nooit vanzelfsprekendheid en mag het nooit zijn gangetje gaan. Die intensiteit is tegelijkertijd mijn valkuil, ik mag soms meer ontspannen, dat weet ik van mijzelf. Gelukkig kan ik daar hard om lachen.'

Veel van haar projecten ontstaan uit naïeve overmoed. 'Ik stort me graag op iets, vaak zonder mezelf eerst af te vragen: kan ik dit wel? Ik heb een dualistische persoonlijkheid, omdat ik naast een twijfelaar een enorme doorzetter ben. Wanneer ik eenmaal aan iets ben begonnen, laat ik me niet snel weerhouden.'

Ondanks dat wankel evenwicht, voelt ze steeds beter waar haar kracht ligt. 'Mensen vragen me regelmatig of het niet tijd wordt dat ik vaker op de grotere podia sta. Natuurlijk wil ik blijven groeien in mijn carrière, maar nog belangrijker is dat ik op mijn best presteer. Dat doe ik vaak bij gezelschappen die me de ruimte geven en waarbij ik me op mijn gemak voel. Het is fijn om te merken dat naarmate ik ouder word het oké is wat ik doe. Dat ik steeds meer weet waar mijn kracht zit en durf te zijn wie ik ben. Voorop staat altijd dat ik iets te vertellen wil hebben, ook al is het dan misschien niet perfect.'

*Violin Concerto, Op. 64, String Octet,
Op. 20 van Mendelssohn. Liza Ferschtman,
Het Gelders Orkest o.l.v. Kees Bakels,
Challenge Classics CC 72748*

